

**Examensarbete i fördjupningsämnet Barndom och
lärande**
15 högskolepoäng, grundnivå

**Barns fria lek utomhus- om
samspel och kamratskap**
Childrens free play outside-
about interplay and friendship

Susanne Andersson

Examen och poäng (Förskolläraryxamen 210hp)

Examinator: Therese Lindgren
Handledare: Magdalena Sjöstrand Örhfelt

Förord

Jag riktar ett stort tack till barnen för att jag fick komma och observera er lek, jag vill även tacka pedagogerna för ert tålamod att svara på alla mina frågor, och för de intressanta samtalen kring barns lek utomhus.

Jag vill även tacka min familj för att ni har haft tålamod med mig, trots att jag ibland har varit mer eller mindre frånvarande. Speciellt tack till dig Emma, för att du pushar och stöttar mig när målet känns långt borta.

Stort tack till min fantastiska handledare Magdalena Sjöstrand Örhfelt, som alltid är positiv och uppmuntrande samt för dina kloka tankar och intressanta diskussioner.

Abstract på svenska

I mitt examensarbete ville jag undersöka hur barnen leker, när de endast kan använda naturmaterial som rekvisita till sin lek, samt om barnen tar tillvara varandras kunskaper i leken. Jag har valt att observera en grupp barn som precis har gått ifrån en traditionell förskola, till att börja i en utegrupp. De ska vara utomhus cirka fem timmar om dagen året runt.

För att undersöka barns sociala relationer i leken och olika lekstrategier som barnen använder när de leker, har jag utgått ifrån Vygotskij sociokulturella teori och Corsaros teoretiska begrepp *peer culture*. Vid min observation av utegruppen, använder jag mig av en kvalitativ undersökningsmetod.

I min observation kan jag se att många av de lekar som barnen leker inomhus, leker de även utomhus. I sin lek använder de även naturmaterial på olika sätt. Barnen samtalar mycket med varandra när de leker och barnen delar med sig av sina kunskaper till varandra i leken.

Nyckelord: Utomhuslek, naturmaterial, socialt samspel

Innehållsförteckning

Förord	1
Abstract på svenska	2
Innehållsförteckning	3
1 Inledning	4
1.2 Frågeställning	5
2 Tidigare forskning	6
3 Teoretiska perspektiv	9
3.1 Sociokulturell teori	9
3.2 Zonen för den närmsta utvecklingen	10
3.3 Kamratkulturteori	10
4 Metod	12
4.1 Val av metod	12
4.2 Urval	12
4.3 Etiska principer	13
4.4 Genomförande	14
5 Resultat	16
5.1 Observation av utegruppen	16
5.2 Lekplatsen som introduktion till utomhuslek	16
5.3 Observation 1	17
5.4 Observation 2	18
5.5 Observation 3	18
5.6 Observation 4	19
6 Analys	20
6.1 Analys utifrån en konstruerad lekplats	20
6.2 Analys utifrån observation 1	21
6.3 Analys utifrån observation 2	22
6.4 Analys utifrån observation 3	22
6.5 Analys utifrån observation 4	24
6.6 Resultat	25
7 Diskussion	29
7.1 Studiens resultat	29
7.2 Framtida yrkesroll	31
7.3 Metoddiskussion	31
7.4 Vidare forskning	32
8 Referenslitteratur	33

1 Inledning

I mars månad 2016 fick jag reda på att det skulle starta en utegrupp på en förskola som ligger i ett samhälle cirka en mil utanför Helsingborg. Samhället består av cirka 2500 invånare och de flesta bostäderna är byggda på 1970- och 1980-talen. Invånarna som bor i samhället kommer ifrån skilda sociokulturella samhällsskikt. Utomhusmiljön i samhället består mestadels av gräsmattor, några skogsdungar, lekplatser och en stor temalekplats. Utifrån dessa aspekter ville pedagogerna som skulle starta utegruppen erbjuda barnen någonting mer, än det som erbjuds i samhället där förskolan är placerad. Utegruppen har två minibussar till sitt förfogande och tanken är att de ska köra till platser utanför samhället varje dag. Pedagogerna bestämmer var de ska åka någonstans.

Barnen kommer att möta många olika platser och miljöer under sin utevistelse. De barn som börjar i utegruppen har gått på en traditionell förskola tidigare. Deras utevistelse har mestadels varit på förskolans gård cirka 1- 1 ½ timme om dagen. Min tanke angående barnens utevistelse är att barnen erbjuds möjligheter att upptäcka naturen som en lekplats året runt, men att det även ställer höga krav på barnens fantasi och kreativitet att leka utomhus alla månader om året i olika väder. I min undersökning har jag valt att använda mig av en kvalitativ undersökningsmetod. Enligt Alvehus (2013) utformas en kvalitativ undersökning av att den skildrar händelser från olika perspektiv och infallsvinklar.

Änggård (2014) menar att det är bra för barnens progression att vara utomhus i miljöer som inte är färdigkonstruerade lekmiljöer, men att det kan vara problematiskt att tolka det som att det är själva utevistelsen som är väsentlig för barnens progression. En angelägen faktor kan vara att barnen rör sig mer när de är utomhus, vilket kan leda till att barnen skapar bra rutiner angående kost och sömn.

Enligt Olsson (2015) innebär det stora möjligheter för barnen när de får möta pedagogik utomhus. Det händer hela tiden saker i miljön utomhus som barn och pedagoger kan undersöka. Barn är tydliga i sina undersökningar, de utnyttjar alla sina resurser och använder hela kroppen

när de undersöker. Utomhus finns det gott om plats för barnen att röra sig på, och oftast finns det ingenting som kan gå sönder i naturen, vilket innebär en fri och tillåtande miljö för barnen att vistas i.

Jag hoppas att min undersökning kan inspirera fler pedagoger att låta barnen vistas utomhus i en naturlig miljö, så att barnen får möjlighet att utforska, upptäcka och använda det material som finns tillgängligt i naturen och på sätt få möjlighet att utveckla sin fantasi och kreativitet, både enskilt och gemensamt i gruppen.

1.1 Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka på vilket sätt barn hanterar sin lekmiljö, samt *om* och i så fall *hur* de samspelar med varandra i leken utomhus.

1.2 Frågeställning

- Hur gestaltas barnens fria lek när de endast har tillgång till naturmaterial?
- På vilket sätt samspelar barn och drar nytta av varandras kunskaper vid utevistelse?

2 Tidigare forskning

Läroplanen för förskolan (Lpfö 2018) betonar hur angeläget det är att barn ges möjlighet till att leka på förskolan. Barnen ska ges olika lekmöjligheter, de ska dels få möjligheter att själv få bestämma vad de vill leka, samt få tillfälle att delta tillsammans i lekar ifrån sina kvalifikationer och sitt kunnande. Barnen i förskolan ska kunna skifta mellan skilda sysselsättningar under sin vistelsetid på förskolan. De ska erbjudas verksamheter både inne och utomhus och i skiftande omgivningar.

Även Barnkonventionen (Unicef 2009) tar upp vikten av barns lek, under artikel 31 står det bland annat att barn har rätt till lek och tidsfördriv som är avpassad efter barnens ålder.

Hur kan man då definiera barns lek? Knutsdotter Olofsson (1991) beskriver barns lek som en inre process angående skeende, görande och tänkande. Det medför att man inte ska tyda barns lek ordagrant utan man ska betrakta den utifrån dess innebörd. Barns lek kan jämföras med ett ”symbolspråk” (s 137) som tar sin början när vårdnadshavarna pratar med spädbarnet och senare när spädbarnet svarar genom att jollra. För att själv ha förmågan att kunna leka, måste barnen redan när de är små bli introducerade i lekens värld. När man leker måste man använda fantasin, samt känna sig trygg i leken för att fullt ut kunna fokusera på den. Lekstunden kan störas av kraftmätning, oförrätter, kamratförtryck och olikheter. Knutsdotter Olofsson refererar till (Garvery 1977) som anser att det är nödvändigt att barnen kan de koder som råder, för att kunna bevara samstämmigheten i leken, som samstämmighet, interaktion och principen angående varannan gång. Enligt Knutsson Olofsson (1991) lär sig barnen grunderna för lek när de är små och leker med vårdnadshavarna. När barnen sedan leker tillsammans med jämngamla barn, finjusterar de grunderna.

Den tidigare forskning angående barns lek utomhus, som jag har valt att referera till, visar att barns lek kan skilja sig åt när barn ges möjligheter till aktiviteter utomhus. Enligt forskarna Gisela Yildirim och Gulin Yilmaz Akacia (2017) lär sig barnen genom att prova på att göra saker själv. De här verksamheterna ger grundläggande färdigheter som bistår barnen med att omskapa tankemässiga lärdomar till praktiska utförande. Dessa förmågor placeras i barnens

långtidsminne och det kan hjälpa barnen att åstadkomma lösningar på problematik som barnen stöter på i det vardagliga livet.

När barnen leker utomhus finns det gott om lekutrymme. Enligt Änggård (2014) blir inte barnen begränsade i sin lek, utan det finns många platser utomhus som barnen kan leka ostört på. Det finns i regel obegränsat med naturmaterial som barnen kan använda i leken, utan att de behöver konkurrera om materialet. Materialet som finns naturligt i miljön kan få en bildlig innebörd för barnen och ett indirekt användningsområde. Under sina observationer av barn såg Änggård en tydlig koppling i mellan barnens lek och naturmaterialets utformning. Det kan även vara platsen som barnen leker på som kan vara utformad på ett specifikt sätt och på så vis stimulerar barnens fantasi till att leka en viss lek just där på den platsen. När barn leker rör de sig i mellan två olika plan. På det ena planet bestämmer barnen vad de ska leka, vad de ska använda för material i leken, vilka olika gestaltningar som ska finnas samt hur de ska delas upp mellan barnen. Det andra planet handlar om själva rolleken. Rolleken utmärks av att barnen bland annat föreställer sina röster när de leker. När barnen leker med det material som finns naturligt i naturen, kräver det mycket av barnen att regissera sin lek, både för att tillsammans bestämma vad de ska leka, men även för att bestämma vilken funktion naturmaterialet ska ha i deras lek. Man kan både använda naturmaterial och tolka dess funktioner på många skilda sätt, vilket resulterar i att det är nödvändigt att barnen kommunicerar med varandra för att de gemensamt ska komma överens om vad man ska leka.

Änggård uttrycker även att barns lek blir mer könsneutral när barn leker utomhus på grund av att ute i naturen finns det endast naturmaterial för barnen att leka med och inga färdiginredda platser som reglerar leken.

Det kan även finnas förväntningar på att det är naturligt för barn att leka utomhus, Melhuus (2012) visar i sin forskning att pedagogerna ibland har en orimlig förväntan-på barnen som baseras på att alla barn förväntas uppskatta och ha kunskaper om lek i till exempel en skogsmiljö. Att pedagogerna betraktar barnen på detta sätt kan delvis förklaras av att pedagogerna är vana ifrån deras egen barndom att vistas utomhus i olika miljöer. Det finns även

risk att de barn som inte är har kunskap om, eller kanske tycker att det är ointressant att på skilda sätt vistas i naturen, hamnar utanför normgivande ramar.

Forskning visar att det innebär särskilda möjligheter för barn att leka utomhus. Karin K Lind (1998) visar att yngre barn som vistas i naturen erbjuds andra möjligheter att till exempel söka information och möjligheter att prova på skilda sätt att inhämta kunskap, än vad som är möjligt att utföra i ett klassrum eller inomhus. Det verkar som att barnen får ett ökat ordförråd när de möter olika föremål som är nya för dem. Även Olsen (2013) anser att barn blir stimulerade av att samtala, ge uttryck för sina föreställningar, utforska och observera när de vistas utomhus.

När Melhuus (2012) studerade en grupp barn i Norge, upptäckte hon att barnen använde sig av olika kunskaper som de redan hade när de lekte tillsammans i naturen, och hur denna kunskap kunde få en ny symbolisk innebörd. Dessutom fanns det ett intresse ifrån barnens sida att ta del av och förmedla dessa kunskaper.

I nästa avsnitt kommer jag att redogöra för de teoretiska bakgrunderna till min undersökning, jag har valt att använda mig av Vygotskij sociokulturella teori och Corsaros teoretiska begrepp peer culture.

3 Teoretiska perspektiv

Min undersökning handlar om barns fria lek utomhus i naturen, och om, och i så fall hur barnen samspelar med varandra. Eftersom det endast finns naturmaterial som barnen kan använda som lekmaterial i utomhusleken tycker jag att det är intressant att observera vilken betydelse materialet får i leken. De teoretiska perspektiv jag valt att belysa min empiri, är med hjälp av sociokulturell teori, Bråten (1998) och Strandberg (2017) refererar till Vygotskij samt Corsaro (2015) *peer culture* (s 51) dessa två teorier beskriver barns lärande i sociala sammanhang, samt vilka olika strategier barn använder sig av när de leker tillsammans. Jag har valt att använda begreppet: ”zonen för den närmsta utvecklingen” (s 42) Bråten (1998) refererar till Vygotskij, för att visa hur barn utvecklas i leken.

3.1 Sociokulturell teori

Bråten (1998) refererar till Vygotskij forskning som berörde den del av barns utveckling som sker i socialt samspel. Han ansåg att barnens interaktion med omvärlden och som en del av en grupp, och bildandet av grupper blir basen för barnens enskilda progression. Efterhand utforskar barnet sin omgivning på egen hand, såsom barnet har tidigare gjort tillsammans med andra barn och pedagoger.

Strandberg (2017) refererar till Vygotskij som ansåg att leken är väsentlig för barnens utveckling. I leken skapar barn bland annat drömmar som inte omedelbart kan realiseras och på sätt vis får barnen lära sig att alla önskningar inte blir uppfyllda omedelbart, utan ibland får man vänta ett tag. Denna lärdom är enligt Strandberg (2017) väsentlig för barn att lära sig hantera, det kan bli problematiskt för de äldre barnen om de tror att deras önskningar ska uppfyllas omedelbart. I leken skapar barnen sin egen värld, där de får lära sig att sätta upp olika regler för hur leken ska lekas. Dessa regler bidrar till att barnen lär sig bland annat två saker, barnen lär sig att tänka och utforma strategier innan de börjar leka samt att barnen blir uppmärksamma på detaljer som de inte har tänkt på tidigare. Barnen lär sig också att de har förmågan att kunna ge

sig själv vägledning. Inte några av dessa kunskaper har barnen sedan födseln, utan de lär sig det genom leken. I leken lär sig barnet efterhand att man kan använda föremål till olika saker, ett bord kan tillexempel förvandlas till ett rymdskepp. Strandberg beskriver det som att barnens tankar styr aktiviteten, detta i sin tur utvecklar barnens abstrakta tankeförmåga samt deras förmåga till självdisciplin.

3.2 Zonen för den närmsta utvecklingen

Bråten (1998) refererar till Vygotskij som ansåg att man kan dela in ”zonen för den närmaste utvecklingen” (s 42) i två kategorier i barnens utveckling. Den första kategorin beskriver barnets befintliga kunskaper som barnet kan hantera på egen hand. Dessa kunskaper är resultatet av en tydlig men avslutad period. Den andra kategorin beskriver den skillnad som finns mellan dessa nivåer, den kunskap som barnet bemästrar på egen hand och den kunskap som barnet erövrar med hjälp av en pedagog, eller med hjälp av kamrater. Mellan dessa zoner befinner sig barnen i ett mellan stadie, där de redan har erövrat vissa kunskaper. För att sedan utmanas i nästa nivå där de ska inhämta nya kunskaper för att en vidare utveckling ska kunna ske.

Det är angeläget att barnen samverkar tillsammans med pedagoger eller kamrater som har andra eller mer utvecklade kunskaper än de själva har, för då sker det en positiv utveckling för barnen. Det som barnen behöver stöd med för att kunna genomföra, kommer de längre fram att bemästra på egen hand, både inomhus och utomhus.

3.3 Kamratkulturteori

Peer culture kan beskrivas som kamratkultur mellan barn. Barnen på förskolorna skapar tillsammans sin tillvaro genom samspel och utbyte. Enligt Corsaro (2015) ska pedagogerna på förskolan betrakta och ta tillvara barnen kompetenser och se barnen som medkonstruktörer till verksamheten. Corsaro har observerat barns lek på olika förskolor. I sin dokumentation beskriver Corsaro att de barn som redan var upptagna av att leka tillsammans med andra barn, inte verkade intresserade av att släppa in andra barn i leken. Corsaro beskriver detta tillvägagångssätt såsom

”protection of interactive space” (s 164) vilket kan förklara denna handling som ett sätt att skydda redan pågående lek, eftersom barnen är medvetna om att leken lätt blir förstörd om inte alla barn som deltar i den kan förstå intentionen med leken. Corsaro (2015) fann i sin observation av barngruppen att barnen som ville komma in i leken använde sig av olika strategier för att närma sig leken. En strategi var att barnet ställde sig en bit bort ifrån gruppen som lekte och observerade deras lek. Efter en stund närmade sig barnet deras lek. Det kunde vara så att barnet inte så någonting när de började leka i gruppen, men det kunde även vara så att barnet kommunicerade med de andra barnen i gruppen. Barnet blev då accepterat i gruppen eftersom de andra barnen uppfattade det som att det barnet hade förstått leken och kunde leka. De barnen som direkt frågade om de fick vara med i gruppen och leka, eller som uttalade att alla får vara med och leka, blev direkt nekade till att vara med i gruppen och leka. När barnen på förskolan börjar leka med andra barn, och börjar förstå lekregler och olika strategier är barnet på väg att utveckla de kunskaper som barnet behöver för att vara med och delta i vuxenvärlden.

4 Metod

I det här kapitlet beskriver jag och motiverar mitt val av metod. Jag använder mig av en kvalitativ undersökningsmetod för att studera barnens fria lek utomhus i naturen. Jag beskriver nedan hur jag har gjort mitt urval för studien, samt hur studien har genomförts. Jag redogör även för de fyra etiska forskningsprinciper som jag har iakttagit i min undersökning.

4.1 Val av metod

För att undersöka barnens fria lek i naturen, samt på vilket sätt de använder det material som finns naturligt i miljön, har jag varit med och observerat barnen i uteverksamheten under en dag. Jag berättade för barnen att jag skulle se på dem när de lekte, men att jag skulle hålla mig lite på avstånd ifrån deras lek. Vid några tillfällen under observationen började barnen prata med mig och ville att jag skulle medverka i deras lek. Jag hänvisade då barnen till deras pedagoger och sedan gick jag ifrån deras lek en liten stund. Vid ett tillfälle när jag observerade barnen vid klätterställningen, frågade ett barn mig om jag kunde hjälpa hen att klättra ner från klätterställningen. Jag bedömde situationen som en eventuell risksituation och hjälpte barnet att klättra nedför klätterställningen. Därefter tog jag kontakt med en av pedagogerna och berättade situationen för henne. Sedan fortsatte jag att observera barnen vid klätterställningen. Enligt Alvehus (2013) kan de personer som blir observerade påverkas av att någon observerar dem, men de brukar relativt snabbt bli vana vid situationen, och sedan efter en stund tänker de inte på att de blir observerade.

4.2 Urval

Mitt urval består av fjorton barn som är inskrivna i verksamheten. Dagen jag utförde observationen var det elva barn närvarande. Anledningen till att jag valde att observera just denna barngrupp, var att jag fick reda på att det skulle starta en utegrupp på en förskola som

ligger i samma område som jag arbetar i. Barnen som skulle börja i utegruppen har tidigare gått på en traditionell förskola. Där barnen mestadels hade varit ute på förskolans utegård cirka en till en och en halv timme om dagen. I utegruppen skulle barnen vara utomhus cirka fem timmar varje dag. Pedagogerna som ansvarar för utegruppen tänker inte ta med sig något färdigt lekmaterial ut till barnen, utan de skulle få använda det material som finns naturligt utomhus. Jag tycker att det var intressant att observera om/ på vilket sätt barnen använde det material som fanns naturligt i miljön, samt om/ på vilket sätt barnen använde varandras kunskaper vid utomhuslek.

4.3 Etiska principer

När man utför en undersökning, ska den personen som utför undersökningen ta hänsyn till de fyra etiska regler som ställs på ett vetenskapligt arbete (Vetenskapsrådet 2002). Enligt Patel & Davidsson (2011) ska personen som utför undersökningen ta ansvar för de etiska principer som ställs på ett vetenskapligt arbete. De fyra grundkraven är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (s 63). Jag redogör för dessa principer i den löpande texten.

Informationskravet innebär att forskaren ska ge information till de som berörs av undersökningens och vad syftet är med den. Pedagogerna som ansvarar för uteverksamheten informerade vårdnadshavarna vars barn går i uteverksamheten muntligt om att det skulle komma en pedagog ifrån en förskola som ligger i närheten, och observera barnens lek under en dag. Avsikten med observationen var att pedagogen skulle skriva examensarbete om barns fria lek utomhus. Jag informerade även rektorn på förskolan att jag tänkte observera barnen i utegruppen under en dag.

Samtyckeskravet innebär att personen som deltar i undersökningen själv bestämmer över sitt deltagande. Eftersom de är vårdnadshavarna som bestämmer och har ansvar för sina barns medverkan, så informerade jag vårdnadshavarna. Jag berättade för barnen att jag skulle titta på när de lekte, och om de inte ville det kunde de säga till mig eller sina pedagoger.

Konfidentialitetskravet innebär att alla upplysningar som finns om de personerna som deltar i undersökningen ska behandlas som konfidentiellt material, så att inga personer förutom forskaren och eventuella lärare/handledare har tillgång till dem. Under min observation av

barnen i gruppen i utegruppen informerar jag vårdnadshavarna om att observationen är konfidentiell. Jag skrev endast anteckningar för hand och antecknade inte barnens namn eller kön. Jag skrev endast ner de händelser jag observerade, tog inga bilder på eller filmade barnen, och det är endast jag som har tillgång och ansvar för observationsmaterialet.

Nyttjandekravet innebär att upplysningar om enstaka individer ska brukas enbart för undersökningens syfte. Jag träffade samtliga vårdnadshavare vars barn går på utegruppen, på morgonen innan vi skulle åka iväg med minibussarna som utegruppen har till sitt förfogande. Jag informerade vårdnadshavarna om själva syftet med observationen och hur den skulle användas i min undersökning. Jag informerade även vårdnadshavarna om att jag endast förde anteckningar av observationen, samt att det endast är jag som har tillgång till anteckningarna. När min undersökning är godkänd förstör jag anteckningarna från observationen.

4.4 Genomförande

Jag var med och observerade elva barn. Barnen hade börjat i utegruppen för cirka en månad sedan. Jag observerade barnens fria lek i naturen under en dag i cirka fem timmar. Jag observerade om barnen använde det material som fanns i naturen, och om de använde naturmaterial ville jag observera på vilket sätt de använde materialet.

Observationerna syftar till att undersöka barns möte med naturen innan de börjar bli vana vid att vara utomhus och leka tillsammans i naturen. Vid observationstillfället observerar jag barnen lite på avstånd för att jag inte vill påverka barnens lek med min närvaro. I början av observationerna var det några barn som inviterade mig till deras lek, jag avböjde vänligt deras invit och hänvisade de till deras pedagoger. I slutet på observationsdagen var det ett barn som tog kontakt med mig för att få min hjälp i en situation, då hjälpte jag dem, men sedan drog jag mig tillbaka igen.

Bryman (2011) refererar till Gold (1958) som anser att en ”fullständig observatör” (s 389) då integrerar inte undersökaren med individerna i omgivningen och dessa individer behöver inte heller visa omtanke till undersökaren. Det finns både positiva och negativa aspekter på denna undersökningsmetod, eftersom det kan vara svårt att få en helhetsbild av det man observerar, när undersökaren inte agerar med omgivningen. Det är relevant vilken roll undersökaren bestämmer

sig för att ha, då det får följer för skildringarna på verksamhetsområdet i de varierade situationerna som undersökaren stöter på.

Jag valde att skriva ner mina fältanteckningar för hand, och gjorde löpande anteckningar under tiden som jag observerade, ofta med koncentration på en observation i taget. På eftermiddagen, samma dag som jag har utfört observationen, gick jag igenom mina anteckningar. Jag försökte att minnas observationerna när jag läste igenom mina anteckningar, för att försöka komma ihåg om det fattades någon del i mina anteckningar, eller om det fanns någon del som jag möjligtvis kan ha feltolkat.

5 Resultat

I detta avsnitt presenterar jag undersökningens resultat. Mitt syfte med undersökningen är att undersöka på vilket sätt barn hanterar sin lekmiljö, samt *om* och i så fall *hur* de samspelar med varandra i leken utomhus. Enligt Strandberg (2017) som refererar till Vygotskij behöver barn hjälp och stöd av artefakter för att förstå hur deras omvärld fungerar. Strandberg beskriver bland annat språkets betydelse för hur barnen utvecklar sin förståelse för hur lekredskap kan användas på olika sätt i leken. När barnen har fått förståelse för användningsområdet, kan barnen mer aktivt välja lekredskap som förstärker och förenar leken.

Jag presenterar fem olika observationer, som jag analyserar med hjälp av sociokulturell teori, zonen för den närmsta utvecklingen, samt det teoretiska begreppet peer culture. I slutet av detta avsnitt presenterar jag de resultat jag kom fram till i min analys

5.1 Observation av utegruppen

Jag var med utegruppen under en dag i cirka fem timmar. Jag följde med utegruppen till en plats som de har besökt någon gång tidigare. Vi åkte med de två minibussar som utegruppen har till sitt förfogande, till en plats som ligger cirka trettio minuter ifrån samhället där barnen bor.

I följande löpande text, beskriver jag mina observationer, för att därefter analysera mer detaljerat för mina iakttagelser av observationen. Till sist presenterar jag resultat av analysen.

5.2 Lekplatsen som introduktion till utomhuslek

Den första platsen som vi besökte var en konstruerad lekplats, flera av barnen sprang snabbt iväg till lekplatsen och började gunga, klättrade upp på en mindre klätterställning, åkte ruschkana eller gungade tillsammans på ett gungbräde. Tre av barnen dröjde sig kvar hos pedagogerna. En av pedagogerna pratade barnen och uppmuntrade dem till att leka, men de tre barnen stannade

ändå kvar. Barnen sökte inte kontakt varken med varandra eller med pedagogen. De tittade efter de andra barnen som lekte man stannade ändå kvar hos pedagogen. När de övriga barnen sprang iväg gick det fort och barnen tog inte kontakt med varandra innan de sprang iväg för att leka. Under tiden som pedagogen samtalande med de tre barnen, anslöt sig den andra pedagogen till de barn som hade börjat leka. Pedagogen pratade återigen med de tre barnen, sedan gick de tillsammans bort till de övriga barnen. Två av barnen höll sig i närheten av pedagogen. Pedagogen pratade med barnen och sedan gick de tillsammans bort till gungställningen. Barnen satte sig på gungorna och pedagogen hjälpt barnen att få fart på gungorna. Det tredje barnet ställde sig i kö för att åka ruschkana. Efter att de två barnen har gungat en stund, pratade pedagogen med barnen, varpå barnen gick av gungorna och anslöt sig till de andra barnens lekaktiviteter.

Bråten (1998) refererar till Vygotskij som ansåg att barnen kan behöva stöd och hjälp, i början av processen med stöd av en pedagog, eller ett mindre antal barn, med att samspela tillsammans, och undersöka och prova strategier. När de sedan känner sig säkrare vågar de börja leka och utforska tillsammans med en större grupp barn.

5.3 Observation 1

Vi promenerade i cirka fem minuter tills vi kom fram till en plats där det finns varierad växtlighet. En del av platsen ligger ganska öppet, och en mindre del av platsen är omgärdad av buskar i varierad höjd. Pedagogerna samtalande med barnen angående säkerhetsrutiner innan de lät barnen leka fritt. Barnen samtalande med varandra och delade självmant in sig i mindre grupper. Det såg ut som om alla barnen visste vilken grupp de skulle gå till, för inget barn hamnade utanför, eller gick till en grupp för att sedan byta till en annan grupp. I den grupp som jag observerade började barnen först samtala med varandra, sedan såg de ut att leta efter någonting på marken, letandet pågick till en början under tystnad. Två av barnen hittade varsin mindre pinne, medan ett av barnen hittade två mindre grenar. Barnet satte ihop de två grenarna och ropade sedan till sina kamrater att det är en ipad, därefter började de leka en lek där två av barnen sjöng samtidigt som de höll varsin pinne framför ansiktet. Det tredje barnet ställde sig

framför de andra två barnen och satte ihop grenarna så att det liknade en ipad. När ett av barnen berättade för de andra barnen att hen hade en ipad, var det ingen av de andra barnen som sa emot hen, utan de verkar direkt acceptera hens påstående angående ipaden.

5.4 Observation 2

Jag observerade två barn, vars lek från början kändes väldigt spontan. De började med att springa runt efter varandra tillsynes helt planlöst, tills ett av barnen hittade någonting på marken. Barn nummer ett tog upp föremålet från marken och visade barn två vad hen har hittat på marken. Barn nummer två började också titta ner i marken, hen såg väldigt målmedveten ut i sitt letande. Efter en stunds letande tog barn nummer två upp någonting ifrån marken, barnen visade sina föremål för varandra samtidigt som de samtalade med varandra. De satte sig ner på marken samtidigt som de hela tiden samtalade med varandra, därefter började de båda barnen att vrida på sina föremål så att de snurrade runt. När även barn nummer två hittade vad hen letade efter, kom de snabbt igång med sin lek som verkade gå ut på att få så hög fart som det var möjligt, så att föremålen kunde rotera både snabbt och under lång tid.

5.5 Observation 3

Efter en stund observerade jag en annan lek mellan barnen. Fyra barn gick runt och tittade ner i marken under tiden som de samtalade med varandra. Emellanåt böjde de sig ner och plockade upp någonting ifrån marken, sedan gick de iväg en liten bit och placerade sakerna som de hade hittat på marken. Det kändes som att det material som finns naturligt i miljön, var central för leken, detta ”samlande” pågick en längre stund, sedan började barnen sortera det material som de hade hittat på marken i olika högar. Barnen samtalade med varandra under tiden, sedan gick ett barn iväg och kom tillbaka med mer material.

Två av barnen placerade blad på marken, de två barnen samtalade med varandra, men de var inte riktigt överens om hur de ska gå tillväga, barnen diskuterade fram och tillbaka vilket

naturmaterial som de skulle använda i leken. Det första barnet började med att lägga kottar på båda bladen, medan de andra barnet placerade både kottar och stenar tillsammans på några blad.

5.6 Observation 4

Det finns en ganska hög klätterställning i naturmaterial på platsen som barnen vistades på. Tre av barnen hade klättrat ganska högt upp i klätterställningen, medan ett av barnen var på väg att klättra upp i den. Två av barnen stod bredvid och tittade på de andra barnen. Efter en stund började även de två andra barnen att klättra i klätterställningen. De barn som hade klättrat högre upp berättade för de andra barnen som var längre ner på klätterställningen var de skulle placera sina händer och fötter någonstans för att de också skulle kunna klättra högre upp. Barnen hjälptes åt genom att de samtalade med varandra. Jag uppfattade denna leksituation som att de barn som hade klättrat högre upp i klätterställningen, ville att de barn som var längre ner på klätterställningen också skulle komma högre upp. Enligt min uppfattning präglades denna aktivitet av samförstånd och gemensamma intresse. Fler barn anslöt sig till klätterställningen, en del av de barnen tog sig snabbt högt upp och samma tillvägagångssätt upprepade sig. De barn som befann sig högre upp i klätterställningen instruerade de barn som befann sig längre ner och som klättrade lite långsammare. När de barnen klättrade i klätterställningen, ropade de barn som befann sig högre upp i klätterställningen positiva ord till de barn som klättrade upp. Denna aktivitet pågick under en längre tid, när barnen inte ville klättra mer, klättrade de ner för klätterställningen igen, en del av barnen tillkallade pedagogerna så att pedagogerna kunde hjälpa barnen att klättra ner ifrån klätterställningen.

6 Analys

Jag presenterar fem olika observationer, som jag analyserar med hjälp av sociokulturellteori, zonen för den närmsta utvecklingen, samt det teoretiska begreppet peer culture. I slutet av detta avsnitt presenterar jag de resultat jag kom fram till i min analys

6.1 Analys utifrån en konstruerad lekplats

När jag observerade barns lek på en konstruerad lekplats, började flertalet barn leka direkt när de kom fram till lekplatsen. Barnen skiftade från aktivitet till aktivitet på lekplatsen. Barnen kommunicerade med korta meningar till varandra under leken, ”jag vill gunga nu”, ”nu är det min tur”. De kommunicerade inte med varandra när de skiftade aktivitet. Bytet av aktivitet skedde snabbt och under tystnad. Jag uppfattar det som att dessa barn är trygga i sin lek, eftersom de både kunde gå in i en pågående lek, men även gå ut ur leken för att börja leka någon annanstans. Strandberg (2017) refererar till Vygotskij som ansåg att det krävs att barn har fått lära sig att leka, redan från småbarnsåldern, för att de själva ska kunna leka när de blir lite äldre. Jag tror att de barn som jag observerade har fått bra lekkunskaper. När barnen så småningom började på förskolan, fick de fler möjligheter till att leka, både med pedagogerna men även med andra barn i varierade åldrar.

De barn som var upptagna av sin lek rörde sig snabbt, och de tog inte kontakt med varandra innan de sprang iväg för att leka. Detta kan ha skapat en osäkerhet hos de tre barn som valde att stanna kvar hos pedagogerna. Jag tolkar det som att det kan bero på att barnen har svårt att förstå och tolka de regler som finns i leken. Bråten (1998) refererar till Vygotskij's forskning som visar att det är angeläget att barn leker för att det ska kunna ske en utveckling hos barnen, men leken kan även kräva att barnen är medvetna om de regler och turordningsprinciper som gäller när man leker flera barn tillsammans.

Att barnen står och betraktar en pågående lek ett tag kan även vara en strategi som barnet använder. Enligt Corsaro (2018) är barn medvetna om att det kan vara svårt att få tillträde till en redan pågående lek. För få tillträde till leken har barnen utvecklat olika strategier, bland annat genom att:

- Betrakta leken på avstånd för att bilda sig en uppfattning om lekens karaktär.
- Fråga en kamrat som är med i leken, om lov att få vara med i leken.
- Direkt fråga de som leker om man att få lov att vara med och leka.

6.2 Analys utifrån observation 1

I den andra observationen börjar barnen först att samtala med varandra, därefter gick de runt och tittade ner i marken under tystnad. Tystnaden bröts av att ett av barnen ropade till de andra barnen

”titta jag har hittat en ipad”. Inte någon av de andra två barn ifrågasatte detta konstaterande. Strandberg (2017) refererar till Vygotskij som ansåg att barnen lär sig hur det fungerar på den plats som de befinner sig på. Barn lär sig genom att vara aktiva och de kan ta tillvara de kunskaper som de redan erövrat, utifrån Vygotskij’s teori tror jag att barnen har lekt denna lek inomhus på förskolan. Det kan även vara så att barnen har haft tillgång till mikrofoner och att de har fått använda sig av ipad i deras lek. Dessa faktorer kan ha bidragit till att de har blivit så trygga i sin lek, att de kan fortsätta leken utomhus, samt att de kan göra kopplingar mellan reellt material och naturmaterial.

6.3 Analys utifrån observation 2

Även i nästa observation tolkar jag det som att barnen har lekt denna lek inomhus, på grund av att ett av barnen konstaterar att ” titta vad jag hittade”. Sedan uttrycker det andra barnet att ”den snurrar inte så bra utomhus”. Bråten (1998) refererar till Vygotskij som ansåg att det är angeläget att platsen som barnen befinner sig på och materialet som finns på platsen är avpassat för att barns lek både ska kunna entusiasmeras och vidareutveckla barnens inre kunskaper. Jag tolkar denna leksituation som att de föremål som ett av barnen hittar på marken, är ett föremål som barnet känner igen sedan tidigare, eftersom barnet slutade att springa runt och omedelbart tog upp föremålet från marken. När även barn nummer två hade hittat vad hen letade efter, kom de snabbt igång med sin lek. Strandberg (2017) refererar till Vygotskij som ansåg att barns kulturella utveckling växer när de är aktiva och samspelar med de artefakter som finns i deras omgivning. Det kan vara svårt för barnen att skapa sammanhang när de befinner sig på en okänd plats, när de börjar använda de verktyg och signaler som finns omkring de, kan de skapa förståelse för sin omvärld. För att det ska kunna ske är barnens utveckling, enligt Strandberg, beroende av att det finns material runt de som barnen tycker är intressant och stimulerande.

6.4 Analys utifrån observation 3

I en av observationerna diskuterar två barn angående vilket naturmaterial de ska använda i sin lek,

”- det ska bara vara kottar”

”- nej”

”- jo, det ska bara vara kottar”

”- nej”

De två andra barnen hade delat blad i mindre bitar som de hade lagt på en träbit tillsammans med stenar, kottar och jord. De hade varsin mindre träpinne i handen, och de rörde om i blandningen med träpinnen under tiden som de samtalande med varandra,

”- det var gott

”- mmm, tycker jag med”

”- det ska vara salt i”

”- och äpple”

De två barnen fortsatte att röra i blandningen med pinnarna. När det kom något/ några andra barn fram till denna grupp, blev de barnet/ barnen tillfrågade om de vill smaka på maten, eller om de ville köpa någonting. Corsaro (2015) beskriver att barn ofta skyddar sin lek, till exempel genom att ignorera det barn som frågar om tillträde till leken, eller genom att verbalt neka barnet tillträde till leken. För att de inte vill att deras lek ska bli förstörd. I denna lek mellan de fyra barnen pratade de i munnen på varandra. Det var svårt att höra vem som sa vad och vad de sa till de barnet/ barnen som kom fram till dem. Jag tolkar det som att denna lek präglas av en öppen atmosfär både mellan de fyra barnen, men även till de barn som kommer fram till de fyra barnen. Jag kunde inte se ser att något av de fyra barn använde någon av de strategier som jag har beskrivit ovan, enligt Corsaro (2015) peer culture teori, varken mot varandra inom gruppen, eller mot de barn som kom fram till dem. Det kan även vara så att de fyra barnen i gruppen aktivt bjöd in de andra barnen i sin lek. De barnen som bjöds in fick då en mindre betydelsefull roll i leken, och därmed blev de barnen inget hot mot de fyra barnens lek. Barnet/ barnen gick därifrån med ett blad i handen och några barn satte sig ner på marken och samtalande med varandra. Bråten (1998) refererar till Vygotskij's forskning som ansåg att barnens lek ofta är spontan och oförutsedd, men leken styrs av olika regler och det är angeläget att de barn som är med och leker både vet och förstår de koder som finns inom leken. När de fyra barnen i gruppen bjuder in de andra barnen till sin lek, kan de vara så att de inbjudna barnen är medvetna om de olika koder eller regler som gäller i leken, och utifrån det faktum ställde de inga krav på att få en mer central roll i leken.

6.5 Analys utifrån observation 4

När jag observerade barnen vid klätterställningen, berättade de barn som var högre upp i klätterställningen för de barn som var längre ner på klätterställningen var de skulle placera sina händer och fötter någonstans, för att de också ska kunna klättra högre. ”Du ska sätta handen där, nej inte där, mer ditåt” Trots att de barnen som var högre upp i klätterställningar inte använde sig av tydliga instruktioner till de barn som försökte klättra högre upp i klätterställningen, verkade det som att aktiviteten förde barnen närmare varandra genom samförstånd och gemensamt intresse. Enligt Corsaro (2018) är barn ihärdiga i sina försök att få kontroll över sin tillvaro, en kontroll som de gärna delar med sig av till sina jämnåriga kamrater. Tillsammans med sin kamratgrupp försöker de förstå och få kontroll över vuxenvärlden. Barn har en förståelse för att deras fysiska storlek spelar stor roll, och på grund av det uttalar barn ofta att de vill bli äldre och att de har vuxit. När barn klättrar tillexempel upp i en klätterställning, vill barnen gärna klättra högst upp i klätterställningen, när barnen är högst upp i klätterställningen befinner de sig högre upp än alla andra och de kan då se ner på de som står på marken, även de vuxna vilket resulterar i att det blir en plats som barnen har kontroll över.

Fler barn anslöt sig till klätterställningen, de barn som hade klättrat högre upp, ropade positiva ord till de barn som var på väg att klättra upp, ”bra”, ”det är inte svårt, jag visar dig”, ”du kan”. Strandberg (1998) refererar till Vygotskij som beskrev ”zonen för den närmaste utvecklingen” (s 42) i två faser, första fasen är den fas barnen bemästrar på egen hand, den andra fasen är den fas då barnet behöver hjälp antingen av sina kamrater eller av pedagogerna att klara av någonting som de ännu inte har kunskap om, meningen är att barnet senare ska klara av det på egen hand. När barn utför aktiviteter som bygger på förtroende kan det öka barnens förtroende för varandra.

Den första fasen utifrån Vygotskij’s teori, där barnen klarar av att utföra saker själv, är min hypotes att dessa barn har använt sig av sina erfarenheter och kunskaper för att kunna klättra så högt upp i klätterställningen. Barnen delade med sig av sina kunskaper, så att de barn som befann sig i fas två, kunde dra nytta av de andra barnens kunskaper för att komma högre upp i klätterställningen. Jag anser att barnens klättrande i klätterställningen fyller flera olika funktioner

för barnen, både genom att de barnen som har kunskaper angående klättringen, får möjlighet att dela med sig av sina kunskaper, vilket kan resultera i att barnens självkänsla ökar. Även de barn som får handledning av sina kamrater angående hur de ska göra för att klättra högre upp i klätterställningen, får ökat självförtroende när de ser att de kan klättra högre upp i klätterställningen. Jag tror även att denna klätteraktivitet skapar positiva minnen hos barnen, samt att deras kamratrelationer stärks i denna aktivitet, som präglas av tillit och förtroende för varandra. I en grupp med elva barn tror jag att det finns skilda kunskaper hos barnen som de kan dela med sig av till varandra.

Det är angeläget att pedagogerna väljer vilken plats som utegruppen ska vistas på med omsorg. Platsen ska kunna erbjuda barnen olika upplevelser. Strandberg (2017) refererar till Vygotskij som ansåg att barn påverkas av de miljöer de vistas i. När barn upplever miljön som stimulerande tar de till sig det som de finner intressant. Det är inte säkert att barnen vet hur de kan använda dem, men i samverkan tillsammans med andra personer, kan barnet få en helhetsupplevelse över delarnas innebörd, och det kan bidra till utvecklande för sin egen progression.

6.6 Resultat

Syftet med min studie är att undersöka på vilket sätt barn hanterar sin lekmiljö, samt *om* och i så fall *hur* de samspelar med varandra i leken utomhus.

Under min observation av barnen blev jag överraskad över hur naturligt barnen rörde sig i utomhusmiljön. På något vis kändes det som att barnen hade ”skapat” rum utomhus. Barnen verkade ha konstruerat sin utomhusmiljö så att den kan liknas vid en inomhus miljö. Strandberg (2017) refererar till Vygotskij som beskrev att en plats kan förmedla olika saker till barnen beroende på hur platsen är utformad. Den kan bland annat förmedla att det finns möjligheter för barnen att öka sina kunskaper, beroende på vilket material som finns på platsen.

Min första fråga är: hur gestaltas barnens fria lek när de endast har tillgång till naturmaterial?

I observation ett till tre har jag observerat följande:

- Att barnen använder sig naturmaterial för att förstärka sin lek. Till exempel två mindre trädgrenar representerade en ipad, pinnar föreställde mikrofoner, diverse naturmaterial användes när barnen ”lagade mat” och några barn använde ekollon till sin ”snurrek”
- Att barnen verkar leka ”samma lekar” utomhus, som jag har erfarenhet av att barnen leker inomhus.

Barnens lekar med varandra verkade präglas av samförstånd. Under min observation, såg jag att barnen diskuterade med varandra, men ingen av diskussionerna ledde till något bråk så att pedagogerna behövde ingripa. Barnen verkade på ett naturligt sätt kunna göra kopplingen mellan ett reellt material och naturmaterial. Under min observation var det inget barn som talade om för något annat barn att man inte kunde leka på ett visst sätt, eller att de inte kunde använda sig av naturmaterial som rekvisita i sina lekar. I min observation valde jag att fokusera på barnen, men jag noterade att pedagogerna var väldigt närvarande och aktiva. Strandberg (2017) refererar till Vygotskij som ansåg att pedagogernas förhållningssätt till barnen är en angelägen faktor, i en tillåtande miljö med aktiva medforskande pedagoger, anser Strandberg att barnen kan vidareutveckla sina kunskaper.

Min andra fråga är: på vilket sätt samspelar barn och drar nytta av varandras kunskaper vid utevistelse?

I barnens lek uppfattade jag det som att det var några barn som var drivande och förde leken framåt. Det är möjligt att flera barn har samma kunskaper, men det var några barn som jag ansåg utmärkte sig.

I observation ett till tre har jag observerat följande:

- Barnet som satte ihop två trädgrenar och konstaterade att det var en ipad.
- Barnet som rörde sig snabbt i olika riktningar, och ändå uppmärksammade ett föremål på marken, som hen verkade göra liknelser till ett föremål som hen har lekt med inomhus.

- När barnen ”lagade mat” utomhus och bjöd på sina kamrater, uppfattade jag det som att barnen hade erfarenheter av matlagning. Dessa erfarenheter delade de med sig av till sina andra kamrater.

Bråten (1998) refererar till Vygotskij som ansåg att det är angeläget att platsen som barnen befinner sig på och materialet som finns på platsen är avpassat för att barns lek både ska kunna entusiasmera och vidareutveckla barnens inre kunskaper. På denna plats finns det mycket olika naturmaterial som barnen kunde använda i sin lek. Jag tror att både tillgången och variationen av naturmaterial spelade stor roll för barnens utomhuslek. Barnen behövde inte kämpa mot varandra för att först hitta naturmaterial och sedan skydda det material som de har hittat.

Speciellt i observation fyra, när barnen klättrade i klätterställningen, blev det väldigt tydligt hur barnen använde sig av varandras kunskaper. Den observationen kännetecknades av att:

- De barnen som hade kunskaper angående klättring, var intresserade av att dela med sig av sina kunskaper. Denna aktivitet anser jag präglades av samförstånd och tillit.

Corsaro (2018) beskriver olika strategier barnen använder sig av när de vill leka med barn som redan leker, till exempel strategier för att samspela, men även strategier som går ut på att skydda sin lek. Under min observation tolkade jag det som att barnen använde sig av samspelsstrategi. Aktiviteterna präglades av samarbete mellan de barn som till exempel hade klättrat högt upp i klätterställningen, och de barn som ännu inte hade klättrat så högt upp. De barn som redan hade klättrat högt upp delade med sig av sina kunskaper till de barn som ännu inte hade klättrat så högt upp i klätterställningen. Jag anser att det krävs både mod och tillit att våga lita på de instruktioner som de andra barnen förmedlar. Jag tolkade det som att barnens lekaktiviteter präglades av en öppen och tillitsfull relation mellan varandra. I min observation noterade jag att aktiviteten skedde utan uppmuntran från pedagogerna. Enligt Corsaro (2018) är det arbetsamt för små barn att upprätthålla kamratskap, men att kamratskap kan stärkas av att göra saker tillsammans.

Jag har arbetat i många år på olika förskolor och ingått i olika arbetslag, jag kan inte påminna mig om, att vi någonsin har pratat om barns förmåga att leka varken inomhus eller utomhus. Jag har nog tyvärr tagit för givet att alla barn kan leka, både inomhus och utomhus. Strandberg (2017) refererar till Vygotskij som ansåg att det krävs att barn har fått lära sig att leka, redan från småbarnsåldern, för att de själva ska kunna leka när de blir lite äldre. Jag tror att de elva barn som jag observerade har goda lekkunskaper. När barnen så småningom började på förskolan, fick de fler möjligheter till att leka, både med pedagogerna men även med andra barn i varierade åldrar.

I mina observationer uppfattade jag barnen som harmoniska, Corsaros (2018) forskning beskriver att barns kamratkultur inleds när barnen börjar i förskolan eller någon annan barnverksamhet utanför hemmet. Eftersom de flesta barn spenderar flertalet timmar i denna verksamhet, fungerar bland annat förskolan som en plats för barns kamratkulturmöte, möten som ibland kan uppfattas som intensiva för barnen. Utifrån Corsaros (2018) forskning angående att barns möten med varandra kan upplevas som intensiva, tänker jag att när barn är utomhus och leker har de mycket större ytor att röra sig på, eller möjligheter att dra sig undan, vilket kan bidra till att utomhuslek minskar barns känsla av att förskoleverksamheten kan upplevas som intensiv.

Jag har medvetet valt att presentera resultatet utifrån analysen av barns lek vid en konstruerad lekplats sist i detta avsnitt. Den observationen faller egentligen utanför min frågeställning. Anledningen till att jag vill analysera observationen, är att pedagogerna kan börja med att låta barnen leka vid en konstruerad lekplats. De barn som ännu inte vana vid att leka fritt utomhus i naturlig miljö, kan behöva inskolningstid för att vänja sig. Då kan en konstruerad lekplats fungera som en "lekstartare" innan de går vidare till nästa plats. Strandberg (2017) refererar till Vygotskij som betonar att det är angeläget med olika sorters dialoger och samspel mellan individer för att det ska kunna ske en utveckling hos barnen. Samtidigt förstår jag att det måste vara problematiskt för de barn som står utanför och betraktar de andra barnens lek att se mönster och hitta strategier för att ansluta sig till leken, när leken är både aktiv och skiftande. Pedagogerna pratade med barnen och de gick tillsammans bort till gungställningen. Enligt Strandberg är det bra när pedagogerna i förskolan uppmuntrar och stödjer barnen, när de ställs för utmaningar som kan kännas för krävande för de.

7 Diskussion

Av fjorton barn i gruppen observerar jag elva stycken barn. Det hade varit önskvärt att alla fjorton barn var närvarande när jag utförde min observation. Jag pratade med pedagogerna som ansvarar för utegruppen, och de berättade för mig att i genomsnittet var det elva till tolv barn närvarande varje dag.

I följande avsnitt presenterar jag studiens resultat, vilken relevans den har för förskolläraryrket och jag kommer föra en metoddiskussion samt ge förslag till vidare forskning inom detta område.

7.1 Studiens resultat

Under tiden som jag har arbetat med mitt examensarbete har jag fått ökad förståelse för hur barn kan uppfatta och förhålla sig till platser. Syftet med mitt examensarbete var att undersöka på vilket sätt barn hanterar sin lekmiljö, samt om och i så fall hur de samspelar med varandra i leken utomhus. Jag utgick ifrån två frågeställningar, hur gestaltas leken när barnen endast har tillgång till naturmaterial, samt på vilket sätt drar barnen nytta av varandras kunskaper vid utevistelse?

När jag följde med och observerade utegruppen, blev jag förvånad över att de först gick till en konstruerad lekplats. Det var inte riktigt det jag hade förväntat mig. Både under observationen men även efter när jag gjorde reflektioner kring observationen, samt när jag transkriberade mitt material, insåg jag att det var ett klokt val av pedagogerna att använda sig av en konstruerad lekplats som "lekstartare", för att på det viset kunna skapa trygghet och stabilitet för alla barn i gruppen, Melhuus (2012) menar att det kan finnas barn som inte lika naturligt börjar leka utomhus, och därför kan en konstruerad lekplats fungera som en inspiration för dessa barn. Det som Melhuus har uppmärksammat i sin forskning kring barns eventuella svårigheter att leka utomhus, noterade även jag när jag observerade utegruppen. De barnen som i början av min observation dröjde sig kvar hos pedagogerna, och som pedagogerna följde med till lekplatsen,

började genast leka tillsammans med de andra barnen när vi kom fram till platsen som ligger lite längre bort.

Barnen verkade dela in sig självmant i olika grupper när vi kom fram till platsen, det var inget barn som inte hamnade i någon grupp, eller fick höra att hen inte fick vara med. På denna plats fanns det ingenting som jag uppfattade som kunde störa deras lek. Enligt Melhuus kan barnens förhållningssätt gentemot varandra även bero på att denna plats är relativt ny för barnen.

Melhuus har studerat barns lek utomhus. Hennes studier visar att när en plats är ny för barnen, upplever barnen platsen som ostrukturerad. Det finns inga givna ramar som barnen måste förhålla sig till, men när barnen har besökt samma plats vid ett flertal tillfälle börjar barnen strukturera upp platsen utifrån sina erfarenheter. När barnen får ökad kunskap och förståelse för platsen som de befinner sig på, väver barnen samman sina tidigare erfarenheter med sina nya erfarenheter, vilket medverkar till att barnen får en ökad förståelse för det samhälleliga liv som de omfattas av. Utifrån Melhuus studier, tolkar jag det som att det krävs av barnen att de är aktiva i sin lek för att det ska bli en lek. Det finns ingenting i miljön som kan styra leken i en bestämd riktning. Däremot inbjuder miljön till samspel mellan barnen. Om de barn som har fantasi och är kreativa, delar med sig av sina kunskaper, och de andra barnen tar emot kunskapen, kan det resultera i att barnens lekar stimuleras och utvecklas. Under mina observationer såg jag att barnen lekte och använde det material som finns i naturen på skilda sätt. Melhuus har i sin forskning observerat att barn använder sig av sina tidigare erfarenheter när de leker utomhus, och dessa lärdomar kan ta en annan form, men det krävs att barnet har kännedom och engagemang både för att ta emot information, men även för att befästa sina kunskaper och förmågor.

Eftersom det endast var utegruppen som befann sig på platsen, tolkar jag det som barnen kunde leka ostört. De var även hänvisade till varandra och även denna faktor tror jag påverkade barngruppen lek.

Enligt Knutsdotter Olofsson (1991) måste barnen kunna använda sin fantasi samt känna sig trygga för att kunna hänga sig åt leken. Jag uppfattade det som att materialet fick olika roller beroende på vad barnen lekte. Jag uppfattade det som att i vissa lekar var materialet centralt, och i andra lekar kom materialet i andra hand. Ängård (2014) menar att när barnen leker olika rollekar, används det material som finns i naturen för att företräda artefakter, och barnen

använder det som ett indirekt lekmaterial. Ibland är barnen metodiska i sitt letande efter material till deras lek, ibland är det materialet som ger inspiration till barnens lekar.

7.2 Framtida yrkesroll

Jag har blivit medveten om att man kan vara ute och använda naturen på andra sätt än vad jag har uppmärksammat tidigare. Pedagogerna behöver inte ta med sig färdigt material ut i naturen, eftersom barnen kan använda sig av det material som finns tillgängligt i naturen. Det är viktigt att pedagogerna har tålamod och låta barnen möta samma plats många gånger. Det kan finnas barn som inte har så stor vana vid att vara ute i naturen och leka. Dessa barn behöver stöttning både av pedagogerna och av de barn som känner sig bekväma med att vara ute i naturen och leka.

Jag har inte tidigare funderat på att barnen kan uppfatta en plats som ostrukturerad första gången som de besöker den. Med denna nyfunna kunskap inser jag, att vistelsen på platser utomhus kan ha flera olika funktioner. Till exempel kan etablerade strukturer som råder inne på en förskola struktureras om när barn och pedagoger vistas utomhus. Barn och pedagoger är mer hänvisade till att umgås med varandra när det inte finns några andra personer på platsen, vilket underlättar när man bygger relationer tillsammans med varandra. Det finns även betydligt färre saker utomhus som kan störa och distrahera barn och pedagoger, även det kan bidra till att barn och pedagoger kommer närmare varandra. Jag har även blivit medveten om att barn har en väldigt bra förmåga att leka och att använda det material som finns tillgängligt på platsen, samt på att använda varandras kunskaper när man leker tillsammans. När jag ser på dessa olika faktorer, tror jag att utomhusvistelse är en bra grund för att främja sociala relationer och skapa förtroende till varandra.

7.3 Metoddiskussion

Jag var med observerade barnen vid ett tillfälle. Utegruppen startade sin verksamhet i augusti månad, och jag utförde observationen i mitten på september månad, Jag ville observera barnens lek utomhus innan de hade skaffat sig erfarenheter av att leka utomhus. Jag hade gärna varit ute

fler gånger och observerat denna barngrupp. Jag pratade med pedagogerna som ansvarar för utegruppen och de sa att de situationer som jag hade observerat var ganska typiska för denna barngrupp när de var ute i naturen.

Innan jag skulle utföra observationen, övervägde jag vilka fördelar respektive nackdelar det finns med att dokumentera observationen med hjälp av en ipad. Fördelarna är att det hade varit intressant att kunna titta på observationen i efterhand för att se om jag tolkade observationen på ett annat sätt, eller om där fanns någonting som jag inte hade noterat tidigare. Det hade även varit intressant att titta på observationen tillsammans med de två pedagoger som ansvarar för utegruppen, för att ta del av deras synpunkter. Nackdelarna är att barnen hade kunnat bli störda i sin lek om jag filmade vilket kunde ha resulterat i att de blir distraherade och jag hade inte kunnat observera deras lek fullt ut. I mitt arbete på min arbetsplats har jag erfarenhet av att barnen kan störas eller bli distraherade när man dokumenterar med hjälp av ipad. Utifrån mina erfarenheter valde jag att endast skriva ner observationen för hand. Eftersom det endast är jag som utför observationen, kan det innebära att jag har missat väsentliga delar under observationen.

7.4 Vidare forskning

I den barngrupp jag observerade var barnen mellan fyra till fem år gamla, även i forskningen som jag har tagit del av är barnen mellan tre till sex år. Jag har inte hittat någon forskning angående de yngsta barnens utevistelse i naturen. Min undersökning har ökat mina kunskaper angående barns vistelse i naturen. Jag tror att de yngsta barnen behöver tid för att vänja sig vid att vara utomhus i naturmiljö och möta samma plats flera gånger i veckan under en längre tid. Utifrån de förutsättningarna skulle det vara intressant att observera om även de yngsta barnen kan skapa relation till en plats de möter i naturen, samt se om de yngre barnen kan använda det material som finns naturligt i naturen utifrån sina förutsättningar.

8 Referenslitteratur

Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Liber AB: Stockholm.

Bråten, Ivar (1998). *Vygotskij och pedagogiken*. Studentlitteratur: Lund.

Bråten, Ivar & Thurmann- Moe, Anne Cathrine (1998). Den närmaste utvecklingszonen som utgångspunkt för pedagogisk praxis. *Vygotskij och pedagogiken*. Studentlitteratur: Lund.

Dale, Erling Lars (1996) Lärande och utveckling i lek och undervisning. Bråten, Ivar (1996) *Vygotskij och pedagogiken*. Studentlitteratur: Lund.

Günseli Yıldırım and Güzin Özyılmaz Akamca

The effect of outdoor learning activities on the development of preschool children. *South African Journal of Education*, Volume 37, Number 2, May 2017.

Knutsdotter Olofsson, Birgitta (1991). *Varför leker inte barnen? En rapport ett daghem*. HLS Förlag: Stockholm.

Lind KK 1998. *Science in early childhood: Developing and acquiring fundamental concepts and skills*. Paper presented at the Forum on Early Childhood Science, Mathematics, and Technology Education, Washington, 6-8 February.

Available at <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED418777.pdf>. Accessed 30 May 2017.

Läroplan för förskolan (2018) Skolverket: Stockholm.

Melhuus, E Cathrine. Outdoor day-care centres – a culturalization of nature: how do children relate to nature as educational practice? Faculty of Humanities and Education, University of Agder, Grimstad, Norway. *European Early Childhood Education Research Journal* Vol. 20, No. 3, September 2012, 455–467.

Ohlsson, Anders (2015). *Utomhuspedagogik: utveckling och lärande i naturen*. Gothia Fortbildning AB: Stockholm.

Strandberg, Leif (2017). *Vygotskij i praktiken. Bland plugghästar och fusklappar.*

Studentlitteratur: Lund

UNESCO (2009) *Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter.* Stockholm;
UNICEF Sverige, <http://unicef-porthos-production.s3.amazonaws.com/barnkonventionen-i-sin-helhet.pdf>

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning.* Stockholm.

http://www.gu.se/digitalAssets/1268/1268494_forskningsetiska_principer_2002.pdf

Änggård, Eva (2014). *Ett år i ur och skur- utomhuspedagogik i förskolan.* Studentlitteratur AB:

Lund